

EĞİTİM POLİTİKALARI HAKKINDA TÜSİAD GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ¹

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	2
GİRİŞ	4
1. Eğitimde kalitenin artması ve eğitime erişimde fırsat eşitliğinin sağlanması	4
2. Öğretmenlerin mesleki gelişimi	5
3. 21. Yüzyıl becerilerinin kazandırılması	8
4. Sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin geliştirilmesi	9
5. STEM+A (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Matematik+Sanat) eğitim yaklaşımının müfredata entegre edilmesi	10
7. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması	11
8. Mesleki ve teknik eğitimin yapısının güçlendirilmesi	12
TÜSİAD'IN EĞİTİM ALANINDAKİ PROJELERİ (2016-2021)	13
Yararlanılan TÜSİAD Kaynakları ve Projeleri:	16

¹ Bu görüş belgesi, TÜSİAD Eğitim Çalışma Grubu Başkanı Sayın Gamze Dinçkök Yücaoğlu Başkanlığında, 2020 ve 2021 Eğitim Çalışma Grubunun çalışmaları neticesinde, TÜSİAD Sosyal Politikalar Bölümü tarafından derlenmiştir. Görüş belgesinin oluşturulmasında değerli katkılarından dolayı, Eğitim Reformu Girişimi (ERG), Öğretmen Akademisi Vakfı (ÖRAV), Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV), İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Devrim Akgündüzve tüm Eğitim Çalışma Grubu üyelerine teşekkür ederiz.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Eğitim, hem bireyin kendini geliştirerek potansiyelini gerçekleştirebilmesi hem de ülkenin toplumsal ve ekonomik gelişmesi için büyük önem taşımaktadır. Nitelikli eğitime erişim her insanın en temel hakkıdır. Günümüzde refahın asıl belirleyicisi ne yer altı kaynakları ne fiziksel sermaye ne de ucuz emeğe dayalı üretimdir. Toplamların refahının en önemli belirleyicileri maddi olmayan kaynaklardır. Maddi olmayan kaynakların temelinde de insani gelişim ve yetkinleşme yatmaktadır. Tüm bu hususların merkezinde olarak “insan” ve insanı merkeze alan “eğitim” son derece önemlidir. Bilgi toplumuna dönüşümde ve dijital çağın eşiğinde bilimsel düşünme, sorgulama, araştırma ve yorumlama becerisi kritik önemdedir.

TÜSİAD Eğitim Çalışma Grubu olarak, bu alanda faaliyet gösteren paydaşlarımızın katılımları ile yaptığımız çalışmalarımız kapsamında eğitim sistemimizde önceliklendirilmesi gerektiğine inandığımız başlıklar şu şekildedir:

1. **Eğitimde kalitenin artması ve eğitime erişimde fırsat eşitliğinin sağlanması**
2. **Öğretmenlerin mesleki gelişimi**
3. **21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması**
4. **Sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin geliştirilmesi**
5. **STEM+A eğitim yaklaşımının müfredata entegre edilmesi**
6. **Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması**
7. **Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması**
8. **Mesleki ve teknik eğitimin yapısının güçlendirilmesi**

Eğitimde kalitenin artması ve eğitime erişimde fırsat eşitliğinin sağlanması en önemli önceliklerimizdendir. Eşit kalitede eğitim ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarının toplumun tüm kesimlerine sağlanması önemlidir. Kadınların, yoksulların, dezavantajlı kesimlerin eğitime erişim imkanı bulamaması, bu kesimlerin karşı karşıya kaldıkları olumsuzlukların devam etmesine yol açmaktadır. **Nitelikli bir eğitimin en önemli aktörleri ise öğretmenlerdir.** Öğretmenlerin koşullarını iyileştirmek, mesleğin toplumsal statüsünü yükseltmek ve öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlamak öncelikli bir politika olmalıdır. Erken çocukluk döneminden itibaren çocuğun gelişim alanlarını desteklemesi, okul başarısı ve okula devamlılığı güçlendirmesi bakımından okul öncesi eğitim en önemli kademelerden biridir. **İlkokul öncesinde bir yıl okul öncesi eğitim zorunlu olmalı ve ardından kademeli olarak daha erken yaşlar için zorunluluk kapsamı genişletilmelidir.** Bu hedefe ulaşılması için gerekli kaynakların ayrılması öncelikli olmalıdır. **Eğitime erişimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması eğitimde fırsat**

eşitliğinin sağlanması için bir diğer önemli adımdır. Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmasının başlıca yolu tüm kız çocuklarına kaliteli bir eğitim fırsatı verilmesinden geçecektir. Daha iyi bir eğitim, daha iyi iş olanaklarına kapı açacak, geleneksel kalıp yargılara karşı zihinsel dönüşümü hızlandıracak ve kadının birey olarak aile ve toplum içindeki konumunu güçlendirecektir.

Herkes için erişilebilir, çağın gerektirdiği becerilerle uyumlu ve veriye dayalı reform yaklaşımı ile kendini güncelleyen bir eğitim sisteminin ve bu yönde yeterli kaynak ayrılmasının ülkemizin refahı için en önemli unsurlardan biri olduğuna inanıyoruz. Bu bağlamda 21. yüzyıl becerilerinin de kapsamına giren sosyal ve duygusal beceriler, dijital beceriler, analitik ve eleştirel düşünme, STEM becerileri ile bu becerilerin kazandırılmasında eğitimin en önemli öznesi olan öğretmen eğitimi modeli son yıllarda üzerinde çalıştığımız konular arasındadır. **21. yüzyıl becerileri** ile çocuklarımızı ve gençlerimizi “çok yönlü” olarak geleceğe hazırlamanın insan kaynağımızın gelişimi için çok önemli olduğuna inanmaktayız. Bu çerçevede, eğitim müfredatının özgür, yaratıcı, eleştirel düşünebilen bireyler yetiştirecek şekilde yeniden düzenlenmesini öncelikli adımlardan biri olarak görüyoruz. Küresel bir dünyada günümüzün ve geleceğin başarılı insanını, farklılıkları yadırgamayan, empati yapabilen, yerel ve küresel meselelerle baş edebilen, bedenen ve ruhen sağlıklı insan olarak tariflemek mümkündür. Bunun için atılması gereken en önemli adımlardan birisi de **sosyal ve duygusal öğrenme becerilerini** geliştirecek programların eğitimin tüm kademelerine dahil edilmesidir.

Mesleki ve teknik eğitim programlarının geliştirilmesi de beceri ve yetkinliklerin artırılması için oldukça önemlidir. Mesleki ve teknik eğitim programlarının işgücünün dijital teknolojilerle bağlantılı beceri ve yetkinliklerini artıracak şekilde uyarlanması ve girişimci yaklaşımların güçlendirilmesi gereklidir. Dijital dönüşüm dikkate alınarak; mesleki ve teknik eğitim ve işgücünün ihtiyacı olacak ve/veya sektörler bazında değer yaratacak ek yetkinliklerin kazandırılması uzun vadeli eğitim programlarının bir parçası olmalıdır. **STEM+A eğitim yaklaşımının müfredata entegre edilmesi;** eğitimde disiplinler arası bakış açısı geliştirilmesi, teorik bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesine yardımcı olması, eleştirel düşünmeyi teşvik etmesi ve bireylere problem çözme becerilerini kazandırması bakımından eğitimin niteliğinde gelişme sağlayacak ve aynı zamanda gençlerin geleceğin iş dünyasına hazırlanmasını destekleyecektir.

Yeni yüzyılın insan yetkinliği ihtiyaçlarına uyum sağlayabilmek için yönetim modelini tüm eğitim kademelerinde daha fazla yetki ve özerklik doğrultusunda geliştirmek de önem taşımaktadır.

GİRİŞ

Eğitim, çok paydaşlı bir yapıdır. Bu yapı içerisinde, kapsayıcı ve etkin kurumsal politikalara ancak eğitim paydaşların etkin koordinasyonu ve mikro dinamiklerin göz önünde bulundurulması ile erişilebilir. İçinde bulunduğumuz salgın koşulları dünyada ve ülkemizde eğitimin krizlerden etkilenmeye açık bir alan olduğunun altını çizerken, TÜSİAD Eğitim Çalışma Grubu salgının eğitim sistemimiz üzerindeki etkilerini çalıştaylar, raporlar ve webinarlarla izlemektedir. Salgının ilk senesinde gerçekleştirilen **“COVID-19 Sürecinde Eğitimde Dönüşüm İçin Zorluklar ve Fırsatlar Webinar Dizisi”** ile salgın sürecinin eğitim üzerindeki etkileri ve salgının getirdiği dönüşümle beraber ortaya çıkan zorluklar ve fırsatlar ele alındı. Webinar dizisinin ardından, Eğitim Reformu Girişimi iş birliğiyle Eylül 2021’de salgının eğitim sistemimiz üzerindeki etkilerini analiz etmek ve bundan sonraki süreçte ne tür önlemlere ihtiyaç duyulduğunu anlamak amacıyla **“COVID-19 Etkisinde Türkiye’de Eğitim”** başlıklı durum tespit raporu hazırlandı. Bu raporumuzdan yola çıkarak, Kasım 2021’de **“Eğitimde Çözüm Önerileri Çalıştay Dizisi”** ile pandemiyle beraber giderek derinleşen eğitimdeki bazı sorun alanları okul öncesi eğitim, temel eğitim ve öğretmenler açısından kamu, özel sektör ve sivil toplumdan paydaşların katılımıyla ele alınmıştır.

TÜSİAD Eğitim Çalışma Grubu olarak, gerek yayınlanan raporlar gerekse bu alanda faaliyet gösteren paydaşların katılımları ile yapılan çalışmalardan hareketle eğitim sistemimizde önceliklendirilmesi gerektiğine inandığımız başlıklar şu şekildedir:

1. Eğitimde kalitenin artması ve eğitime erişimde fırsat eşitliğinin sağlanması

- Eşit kalitede eğitim ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarının toplumun tüm kesimlerine sağlanması önemlidir. Günümüz toplumunda düşük eğitim düzeyindekiler iyi işlerin gerektirdiği becerilere sahip değildirler. Bu da yoksulluk döngüsüne neden olmaktadır. Bu döngünün kırılması, toplumun tüm kesimlerine ana okulundan itibaren yaşam boyu eğitim dahil kaliteli eğitime erişimde fırsat eşitliği sağlanmasını gerektirmektedir. Kadınların, yoksulların, dezavantajlı kesimlerin eğitime erişim imkanı bulamaması, bu kesimlerin karşı karşıya kaldıkları olumsuzlukların devam etmesine yol açmaktadır.
- Türkiye’de eğitime erişimde fırsat eşitliğinde önemli adımlar atılmıştır. Buna karşılık, eğitimin niceliği ve niteliği itibarıyla eğitim olanakları farklı gelir seviyeleri ve toplumsal gruplar açısından homojen değildir. Eğitime erişimde en derin fırsat eşitsizlikleri; yoksullar, engelliler ve Suriyeli mülteci öğrenciler için söz konusudur. Türkiye’de gelir dağılımındaki eşitsizlikler dikkate alınarak, öğrenim maliyetini karşılayamayan öğrenciler için burs mekanizmalarının güçlendirilmesi ve

Suriyeli öğrencilerin eğitime entegrasyonunun sağlanması için hazırlık ve dil kurslarının yaygınlaştırılması önemlidir.

- Eğitime erişimde bölgeler arası farklılıklar da dikkat çekmektedir. Özellikle Türkiye'nin doğusunda okullaşma oranlarının diğer bölgelere kıyasla düşük seviyelerde kalması, eğitime erişimde bölgesel farklılıkların halen giderilemediğini göstermektedir.
- Eğitime erişimde cinsiyet eşitliğinde önemli mesafe sağlanmış olsa da, bölgesel olarak, özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde cinsiyete dayalı farklar gözlenmektedir.
- Eğitimde fırsat eşitliğine yönelik adımlar atılırken farklı dezavantajlı gruplar, kendi ihtiyaçları çerçevesinde değerlendirilmeli, merkezi ve yerel kurumsal yapıların işbirliği ile gerekli adımlar atılmalıdır.
- Eğitimin her düzeyinde niteliğin iyileştirilmesine yönelik olarak eğitime ayrılan kaynakların artırılması gereklidir. Öğrenci başına yapılan harcamanın erken çocukluk dönemi eğitime ve okullar arası eğitim kalitesi farklılıklarının giderilmesine odaklanacak şekilde artırılması ve veriye dayalı kaynak yönetimi modelinin etkin şekilde uygulanması gereklidir.
- Eğitimde teknolojik araçlar ve proje bazlı, kişileştirilmiş yöntemlerin yaygınlaştırılması ve aktif olarak kullanılacak şekilde eğitime entegre edilmesi önemli katkı sağlayacaktır.
- Lise kurumlarında eğitim kalitesinde eşitliği sağlayarak lise geçiş sınavlarının öğrenciler üzerinde oluşturduğu stresin azaltılması önemlidir.
- Okulların fiziksel ortamlarının spor salonları, sanat atölyeleri ve laboratuvarlar ile geliştirilmesi ve okul ortamını geliştirecek eğitimler ve uygulamalar aracılığıyla öğrencilerin öğrenimini artıracak pozitif bir ortam oluşturulması gereklidir.
- Kriz dönemlerinde (yüz yüze) eğitimin tüm öğrenciler için kesintisiz sürmesinin sağlanması için gerekli altyapının oluşturulması gereklidir.

2. Öğretmenlerin mesleki gelişimi

- Eğitimin kalitesinde öğreticinin eğitimi kritik rol oynamaktadır. En iyi öğretmen adaylarını mesleğe çekmek, meslek öncesinde iyi yetiştirmek, meslek içi eğitimlerle geliştirmek, öğretmenlerin koşullarını iyileştirmek ve mesleğin toplumsal statüsünü yükseltmek öncelikli bir politika olmalıdır.
- Öğretmenlerin mesleki yeterlikleri, gelişim ihtiyaçları, bu ihtiyaçların karşılanma düzeyi ve kendilerini "güçlü" hissedebilmeleri, eğitim sisteminde yeterli sayıda öğretmen bulunması kadar önemlidir. Bir ülkede eğitimin en önemli önceliklerinden biri olup olmaması, o ülkedeki

öğretmenlik mesleğinin çekiciliği ve öğretmen maaşlarının seviyesi ile anlaşılabilir. Türkiye’de öğretmen maaşları, hem mesleğe yeni başlamış hem de tecrübeli öğretmenler için OECD ülkeleri ortalamasının altındadır. Öğretmen maaşlarının iyileştirilmesi ve mesleğin itibarının yükseltilerek en iyi adayların mesleğe kazandırılması gerekmektedir.

- Öğretmen yetiştirilirken bilgi üretiminin merkezi olan üniversiteler ile öğretmenlik mesleğinin icra edildiği okullar işbirliği yapmalıdır. Uygulama yoğun geleneksel çırak-kalfa-usta modeli ile bilime dayalı modern örgün eğitimi birleştiren; teoriyle uygulamayı kaynaştıran “okulda üniversite modeli”nin hayata geçirilmesi önemlidir.
- Öğretmen olacakların bir bilim dalında “yüksek lisans derecesi”ne sahip olmalarını ve deneyime dayalı en az iki yıl süren meslek eğitimi görmüş olmalarını zorunlu kılan ve hem kariyer adımları hem de diğer imkanlarla teşvik eden bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Öğretmenlik Meslek Kanunu’nda bu yönde düzenlemelerin yer alması önemli bir adımdır.
- Öğretmenlere sunulan hizmetiçi eğitimlerde, yüksek sayıda öğretmene aynı anda konferans verilmesi yönteminden ziyade daha yenilikçi, etkileşimli ve verimli yöntemler uygulanmalı ve eğitimler sonrası performans değerlendirmeleri yapılmalıdır. Mesleki deformasyonlara karşı etkili kişisel ve profesyonel gelişim mekanizmaları oluşturulması gerekmektedir.
- Çeşitli kurumlar ve STK’lar tarafından hayata geçirilen, öğretmenlerin akran etkileşimi yoluyla birbirlerinin deneyimlerinden de öğrenmesini sağlayan programlar, belirlenen standartlar ve sertifikasyon sistemi çerçevesinde öğretmenlerin hizmetiçi eğitimine dahil edilmelidir.
- Öğretmenlerin yerel düzeyde farklılaşan mesleki gelişim ihtiyaçlarını ve taleplerini iletebilecekleri etkili sistem bulunmamaktadır. Yerel ihtiyaçlara yönelik uygulamalar olmalı, öğretmenlerin kendi ihtiyaç ve sorunları ele alınmalıdır. Yerel ihtiyaçları öğrenen, bu ihtiyaçların giderilmesi için öğretmenlerle birlikte geliştirilen programlar olmalıdır. Okul profili, ailelerin profili, çocukların özgeçmişleri göz önünde bulundurularak yerelin öznelliklerini dikkate alan politikalar üretilmesi gerekmektedir.
- Öğretmenlik mesleğine bakışın sistemsal açıdan ele alınması önemlidir. Öğretmenlerin merkezde olduğu, öğretmenlerin şekillendirdiği bir model oluşturulmalıdır. İhtiyaç analizi yapılarak içerik ve yöntem belirlenmeli, öğretmenin yanı sıra öğretmenin çalıştığı okulun, öğrencilerin ve ailelerin ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Öğretmenin alanına ve çalıştığı eğitim kademesine özgü süreklilik içeren, içinde birden fazla yöntem ve araç barındıran, öğretmenin güçlü yanlarını öne çıkaran ve deneyim paylaşımı sağlayan bir mesleki gelişim modeli kurgulanmalıdır. Öğretmenin kariyer gelişimi ve iş tatminine yönelik politikalar üretilmesi önem taşımaktadır.

- Öğretmen genel yeterliklerini referans alan, öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçlarını belirleyen, izleyen ve değerlendiren, bireysel ihtiyaçlara yönelik bir öğretmen performans değerlendirme sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin performans değerlendirme sonuçlarına göre kariyer ve ilerleme basamaklarının belirlenmesi ve bu iki sistemin paralel ilerlemesiyle sürdürülebilirliği sağlanabilir. MEB İnsan Kaynakları biriminin işe alım, performans yönetimi ve kariyer gelişimi konularında 21. Yüzyıl yetkinliklerini baz alıp öğretmenlerin gelişimini desteklemesi önem taşımaktadır.
- Öğretmenlerin mesleki gelişiminin, onların motivasyonunu da artıracak şekilde başta gündelik olarak sınıfta yaşadıkları sorunlara çözümler üretecek şekilde sağlanması faydalı olacaktır. Bütün öğretmenlerin hızlıca günlük sınıf sorunlarının çözümüne yönelik bilgi alabilecekleri bir bilgi/deneyim ağının oluşturulması fayda sağlayabilir.
- 2020 yılında imzalanan YÖK-MEB protokolü kapsamında eğitim fakültelerinde hazırlanan yüksek lisans/doktora tezlerinde öncelikli sorunların ele alınması ve bu sorunlara çözüm üretilmesi hedeflenmelidir. Bu çözümlerin öğretmenlerin hızlıca ulaşabilecekleri, sınıf içi uygulamalarında kullanabilecekleri şekilde internet üzerinden paylaşılması sağlanmalıdır.
- İş yerinde eğitimler ile sektörel gelişmeler ve eğilimlerin de öğretmenlerle paylaşılması gerekmektedir.
- Hizmet içi eğitimlerde öğretmen yeterliklerini geliştirecek şekilde eğitimcilerin eğitimi ortamlarının çeşitlendirilmesi sağlanabilir; hibrit model kullanma olanakları artırılabilir. Mevcut öğretmen eğitimlerinin içerikleri güncellenerek, güncel yetkinlikler ve interaktif eğitimlerin yaygınlaştırılması gerekmektedir.
- Eğitim fakültelerinde pedagojik temelli anlayışın hakim kılınması, modelin temelini eğitim fakültelerinin oluşturması, fakültelerde teori-pratik dengesini sağlayacak pedagoji temelli derslerin hayata geçirilmesi gerekmektedir.
- Yeni öğretmen adayının ve mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin mesleği tam olarak tanıyan mentorlarla desteklenmesi önemlidir. Öğretmen adaylık döneminin ele alınması, mesleğe yeni başlayan öğretmenin desteklenmesi ve meslekte deneyimli öğretmenin desteklenmesi şeklinde üç aşamalı bir mentorluk sistemi uygulanabilir. Akran dayanışması ve iyi uygulama paylaşımlarının esas alındığı, öğretmenlerin kendi dayanışma ağlarından örnek alarak geliştirilen bir model ile ihtiyaçlarının sorulduğu ve karşılanabildiği, birbirlerinden öğrenebildikleri, yöntem tercihlerini belirleyebildikleri uygulama modelleri kıymetli olacaktır.
- Okul yöneticilerinin yetiştirilmesine dair eğitim fakülteleri bünyesinde eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

- Öğretmenlik Meslek Kanununda, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine ilişkin ayrıntılı hususlara yer verilmesi önemlidir. Öğretmenlerin mesleki gelişimleri için fırsatların oluşturulması ve buna ilişkin teşviklerin de somut bir biçimde ortaya konması sağlanmalıdır.
- Öğretmenlik Meslek Kanununun, öğretmenliğin toplum nazarındaki itibarını yükseltecek şekilde daha kapsamlı olarak düzenlenmesi ve özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin kapsama alınması önemlidir.
- Öğretmenlik Meslek Kanunu katılımcı bir yöntemle her kademedен seçilecek öğretmen, okul yöneticisi, uzman, akademisyen, STK ve sendika temsilcilerinin de yer aldığı bir komisyonda yeterli bir sürede tartışılarak şekillendirilmelidir.

3. 21. Yüzyıl becerilerinin kazandırılması

- Dijital dönüşüm hız kazanırken, bu dönüşümün bugün ve gelecekte sunduğu fırsatlar son yıllarda eğitim sisteminin de gündemindedir. Gelecekte bahsederken sadece dijital dönüşüm değil; iklim, enerji, insana yakışır iş ve toplumsal cinsiyet eşitliği başta olmak üzere daha sürdürülebilir bir dünya için zihniyet dönüşümü; sağlık ve sosyal güvenlik sistemlerini de etkileyecek demografik dönüşüm söz konusudur. Bir yandan bireylerin bilişsel becerilerini ve dijital yetkinliklerini geliştirirken, insanı makinelerden ayıran güçlü sosyal ve duygusal becerilerin de bir o kadar öncelikle ele alınması gereklidir. 21. yüzyıl becerileri ile çocuklarımızı ve gençlerimizi “çok yönlü” olarak geleceğe hazırlamamız insan kaynağımızın gelişimi için çok önemlidir.
- Bu çerçevede eğitim müfredatı öğrencilere problem çözme, yaratıcılık, dijital yetkinlikler, teknoloji kullanımı, yabancı dil yetkinliği, eleştirel düşünme, gelişmeye açıklık, öz yönetim, ekip çalışmalarına yatkınlık, zaman yönetimi, iletişim gibi yirmi birinci yüzyıl becerilerinin en iyi şekilde kazandırılması amacıyla gözden geçirilmeli ve eğitimde araştırma, problem çözme ve yaratıcılığı destekleyen STEM+A yaklaşımı hayata geçirilmelidir.
- 21. yüzyıl becerileri kavramının ve bu becerilerin kazandırılmasına dair programların Milli Eğitim politikalarımızda vurgulanması, öğretmen, öğrenci ve velilerde 21. yüzyıl becerilerine dair farkındalığın artırılmasına katkı sağlayacaktır.
- Temel eğitimde fen ve matematik başarısını ölçen TIMSS puanlarında yıllar içerisinde iyileşme görülmektedir. Buna karşın bilgidен ziyade bilginin kullanılmasına ilişkin becerilerin ve üst düzey düşünme becerilerinin ölçüldüğü ve 15 yaş grubu gençlerin dahil olduğu PISA araştırmasında aynı iyileşme eğilimi görülmemektedir. PISA 2018 sonuçları 2015’e göre daha olumlu olsa da, bilgiyi kullanma becerileri, 2009 ve 2012 yıllarına göre belirgin bir iyileşme göstermemektedir. PISA 2018

değerlendirmesine göre, Türkiye 79 ülke ve ekonomi arasında okumada 40., fende 39., ve matematikte 42. sıradadır; 37 OECD ülkesi arasında ise okumada 31, fende 30. ve matematikte 33. sırada yer almaktadır. PISA araştırmasındaki yeterlilik düzeyleri açısından, Türkiye'deki öğrencilerin OECD ülkelerinin ortalamasından geride olmasından hareketle, ilgili becerilerin kazandırılmasında veriye dayalı politikalar geliştirilmesi gerekmektedir.

- Hem ulusal hem de uluslararası ölçme değerlendirme sınav sonuçları, beceri odaklı bir anlayışın eğitim sistemimizin her alanında entegre edilmesine ihtiyacımız olduğunu göstermektedir. Bu verilerden de yola çıkarak, akademik yetkinliklerin ölçüldüğü kadar becerilerin de ölçülüp takibinin yapılması gerekmektedir.

4. Sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin geliştirilmesi

- Özellikle pandemi ile beraber dijital dönüşümün de hızlanmasıyla çalışma yaşamı başta olmak üzere bireyler farklı yaş grubu, cinsiyet, kültür, ırk, din ve dillerden insanlar aynı mekânda veya dünyanın farklı noktalarından dijital ortamlarda bir araya gelerek çalışmak durumundadır. Küresel bir dünyada günümüzün ve geleceğin başarılı insanını, farklılıkları yadırgamayan, empati yapabilen, yerel ve küresel meselelerle baş edebilen, beden ve ruhen sağlıklı insan olarak tariflemek mümkündür.
- ASPEN Enstitüsü'nün çalışmasına göre her 10 işverenden 8'i için sosyal ve duygusal öğrenme becerileri organizasyonları başarıya götüren en önemli ve bulunması en zor yetkinliklerdendir (ASPEN, 2018).
- Çeşitli araştırmalar sosyal ve duygusal becerilere sahip insanların, özel, okul ve iş hayatlarında başarılı, huzurlu ve mutlu olabildiğini ortaya koymaktadır. İyi olma halleri ve yaşam kaliteleri gelişen kişiler, daha üretken ve yaratıcı olma şansına da sahip olmaktadır.
- Araştırmalar, sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin akademik başarıyı %11 oranında artırdığını göstermektedir.
- Sosyal ve duygusal öğrenme becerileri kavramının Milli Eğitim Bakanlığı'nın genel eğitim amaçlarına dahil edilmesi ve toplumda bu anlamda bir farkındalık oluşturulması önemlidir. Bunun için sosyal ve duygusal öğrenme becerileri konusunda paydaşların bir araya geldiği bir çatı platform oluşturularak, hedef kitlenin tüm toplum olduğu, okul ve ailenin temel alındığı bir seferberlik gerekmektedir.
- Sosyal ve duygusal öğrenme becerilerine yönelik var olan ve etkililiği kanıtlanmış programların yaygın olarak uygulamaya geçirilmesinin yanı sıra bu becerilerin örgün ve yaygın eğitim

müfredatına, okulların günlük işleyişlerine, ders materyal ve malzemelerine nüfuz etmesi sağlanarak olumlu okul iklimi oluşturulması gerekmektedir.

- Üniversitelerin tüm bölümlerinde, özellikle öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde sosyal ve duygusal öğrenme derslerine yer verilmesi, ayrıca hizmet içi eğitimlerle öğretmen gelişiminin sağlanması faydalı olacaktır.
- Çocuk ve gençlerin okul dışı etkinliklerinin de sosyal ve duygusal öğrenme becerilerini geliştirmek üzere kurgulanması ve belediyeler, İŞKUR müdürlükleri, STK'lar, halk eğitim merkezleri, toplum merkezlerinin okullar ve iş dünyası ile iş birliği yaparak bu süreçte rol alması faydalı olacaktır.
- Yeni neslin dijitalleşme ve sosyal ağlar konularında ilgi ve becerileri göz önünde bulundurularak sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin gelişimine yönelik dijital ve uzaktan eğitim yöntemleri ve oyunlaştırma (gamification) yararlı olacaktır.

5. STEM+A (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Matematik+Sanat) eğitim yaklaşımının müfredata entegre edilmesi

- STEM+A eğitim yaklaşımının disiplinler arası bakış açısı geliştirmesi, teorik bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesine yardımcı olması, eleştirel düşünmeyi teşvik etmesi ve problem çözme becerilerini kazandırması sayesinde eğitimin niteliğinde gelişme sağlanabilirken, gençlerin de geleceğin iş dünyasına hazırlanması desteklenebilecektir.
- STEM+A eğitim yaklaşımının yerleşmesi ve STEM+A alanında işgücünün gelişmesi için gereken adımların, ulusal politika düzeyinde ele alınarak kamu tarafından desteklenmesi, gerekli becerilerin kazandırılması yolunda kamu, eğitim ve iş dünyasının işbirliği ile eylem planlarının hayata geçirilmesi ve ilerlemenin takip edilmesi gerekmektedir.
- Yeni nesillerin STEM alanlarına ilgi duyması özendirilmelidir. Özellikle kız çocuklarının bu alanlarda eğitime ve meslek seçimine teşvik edilmesi, geleceğin işlerinde kadınların dezavantajlı konumda olmasını engellemek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak bakımından önemlidir.

6. Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması

- Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmasının başlıca yolu tüm kız çocuklarına kaliteli bir eğitim fırsatı vermesinden geçecektir. Daha iyi bir eğitim, daha iyi iş olanaklarına kapı açacak, geleneksel kalıp yargılara karşı zihinsel dönüşümü hızlandıracak ve kadının birey olarak aile ve toplum içindeki konumunu güçlendirecektir.

- Türkiye’de zorunlu eğitimin 12 yıla çıkartılmasıyla kız çocuklarına eğitimde fırsat eşitliği sağlanması yolunda önemli bir mesafe kat edilmiştir. Ancak özellikle ortaöğretime eğitime erişimde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde halen cinsiyete dayalı farklar gözlenmektedir.
- Kadın-erkek eşitliğini gerçekleştirme konusunda okullaşma oranları bakımından özellikle son yıllarda ilerlemeler sağlanmakla birlikte, kız çocuklarının eğitimin her kademesine katılımı önündeki coğrafi, sınıfsal, kültürel engellerin aşılması konusunda güçlü çaba sürdürülmelidir.
- Pandemi döneminde okul terki oranları tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de artmıştır. Bu bağlamda özellikle kırsal kesimlerde ev işlerine destek olması için başta kız çocukları olmak üzere çocukların okuldan alınma riskine karşın politikalar geliştirilmeli, farkındalık çalışmaları yürütülmelidir.
- Çocukların cinsiyete dayalı iş bölümü yaklaşımı yerine toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımını benimsemesinde en etkili araçlardan birisi eğitim sistemidir. Eğitim müfredatının bu açıdan titizlikle gözden geçirilerek toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımına aykırı tüm örnekler ve vakaların ayıklanması önem taşımaktadır. Eğitim içeriğinde ve uygulamalarında cinsiyet eşitliği anlayışına uygunluk sağlandığından emin olunmalıdır.
- Eğitim sisteminden başlayarak, cinsiyete dayalı iş bölümü yaklaşımı ortadan kaldırılmalıdır. Örneğin, kız öğrencilerin bilim ve teknoloji alanlarına yönelmesi teşvik edilmelidir.

7. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması

- Okul öncesi eğitim hizmetleri kısa vadede çocuğun fiziksel sağlık ve refahına, sosyal bilgi ve yetkinliğine, duygusal sağlık ve olgunluğuna, dil ve zihinsel gelişimine, iletişim becerileri ve genel bilgisine önemli katkılar sağlayan bir gelişim enstrümanı niteliğindedir. Okul öncesi dönemde edinilen kazanımlar daha sonra büyüme ve öğrenme basamaklarının temeli niteliğindedir.
- Erken çocukluk eğitiminde okullaşma oranlarında son yıllarda gelişme sağlansa da Türkiye halen OECD ülkeleri arasında son sıralarda yer almaktadır. Okul öncesi eğitimin zorunlu olmaması ve erişilebilir okul öncesi eğitim hizmetlerinin sınırlı olması erken çocukluk eğitiminde okullaşma oranlarının düşük seviyede kalmasına yol açmaktadır.
- Araştırmalar erken çocukluk eğitime yapılan yatırımların, eğitim kademeleri içinde en yüksek getirisi olan yatırımlar olduğunu ortaya koymaktadır. Alanda önemli araştırmaları olan Nobel Ekonomi ödülü sahibi James Heckman’ın özellikle sosyo-ekonomik risk altındaki çocukları hedefleyen analizleri, yüksek kalitede ve süreklilik sağlanan 0-5 yaş arası erken çocuk eğitimi programına yapılan harcamaların eğitimsel, ekonomik, sağlığa ve sosyal çıktılara yönelik katkılarıyla

beraber çocuk başına yılda %13,7 oranında yatırım geri dönüşü sağlanacağını göstermektedir. Program için harcanan her doların 7,3 dolar değerinde fayda yarattığı ortaya konmuştur.

- İlkokul öncesinde bir yıl okul öncesi eğitim zorunlu olmalı ve ardından kademeli olarak daha erken yaşlar için zorunluluk kapsamı genişletilmelidir. Bu hedefe ulaşılması için gerekli kaynakların ayrılması öncelikli olmalıdır. Nitelikli bir okul öncesi eğitimin tüm çocuklara ücretsiz sunulabilmesi için bu kademeye yapılacak kamu yatırımları artırılmalıdır.
- Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması kadar kalitesi de eşit derecede önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın yanı sıra çeşitli STK'lar tarafından sunulan hizmetlerdeki çeşitlilik nedeniyle personel, eğitim içeriği ve denetim anlamında oluşan farklılaşmaların ortadan kaldırılması önemlidir.
- Erken çocukluk eğitimi ve kurumlarına dair ortak bir asgari standart belirlenirken aynı zamanda, yerelin öznelliklerine göre politikalar uygulanması önemli bir adımdır. Teşkilatlanma kriterlerinin mikro ölçekte demografik analizleri titizlikle yapılmalıdır. Bunun için farklı paydaşlarla iş birlikleri yapılması ve özellikle belediyelerle, yerel yönetimlerle işbirliği yapılması önemli olacaktır. Herkesin aynı planlamaya uyması değil, bölgesel olarak da bazı proje ve politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.
- Eğitimin içeriğinin çocukların yaşlarının getirdiği düşünme becerilerine uygun olması oldukça önemlidir. Okul öncesi eğitimin, bilişsel, sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin temelini atacak ve destekleyecek nitelikte kurgulanması önceliklendirilmelidir.
- Okul öncesi yaştaki çocukların gelişimi için bütüncül politikalar oluşturulmalı ve kamu kurumlarının işbirliğiyle hayata geçirilmelidir. Bu yaş grubundaki çocuklara aileden başlayarak ulaşabilmek için kamu hizmetleriyle ailelerin desteklenmesi, kamunun ebeveynlere yönelik eğitimleri önceliklendirmesi, ulusal bir ebeveynlik programının oluşturulması, okul öncesi eğitimin kadın istihdamını artırmaya yönelik politikalarla beraber ele alınması, dezavantajlı gruptaki veya risk altındaki çocuklara pozitif ayrımcılık yapılması gibi çok yönlü politikaların hayata geçirilmesi, okul öncesi eğitimde okullaşma ve yaygınlaşmayı güçlendirecek adımlar olacaktır.

8. Mesleki ve teknik eğitimin yapısının güçlendirilmesi

- Mesleki ve teknik eğitim programlarının, işgücünün dijital teknolojilerle bağlantılı beceri ve yetkinlikleri artıracak şekilde uyarlanması ve girişimci yaklaşımların güçlendirilmesi gereklidir. Dijital dönüşümün dikkate alınarak; mesleki ve teknik eğitim ve işgücünün ihtiyacı olacak ve/veya

sektörler bazında değer yaratacak ek yetkinliklerin kazandırılması uzun vadeli eğitim programlarının bir parçası olmalıdır.

- Mesleki ve teknik eğitim ile işgücü piyasası bağlantısı etkili şekilde kurulmalı, okul-işletme işbirlikleri geliştirilmelidir. İş piyasasında kaybolan ve gelişen işleri dikkate alacak şekilde 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması amacıyla kamu, eğitim ve iş dünyası iş birlikleriyle mesleki ve teknik eğitim ve yaşam boyu öğrenme programları etkin ve yaygın şekilde tasarlanmalıdır.
- İşyerlerinde eğitici eğitimleri ve öğrenci eğitimleri, işyerlerinin öğrencilere staj imkânı sağlaması yaygın bir uygulama alanı bulmalıdır.
- Yeni meslek okullarının ve programların açılması, atıl kalanların kapanması, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarının programları ile meslek yüksekokullarının programları arasında bütünlük kurulması ve müfredatın güncellenmesi gibi konular işgücü piyasası ihtiyaç analizleri ve işverenlerin görüş ve katkılarıyla geliştirilmelidir.
- Nitelikli işgücü yetiştirebilmek için özel sektör ile mesleki ve teknik liseler arasındaki iş birliğinin geliştirilerek, meslek lisesi programlarının işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmesi, bu liselerin cazibe merkezi olmasını sağlayacak yatırımların artması ve gençler ve aileler nezdinde farkındalığın yükseltilmesi için daha fazla çaba sarfedilmesi gerekmektedir.
- Meslek lisesi okul müdürlerinin yönetim becerilerine yatırım yapılması, okul-işletme işbirliklerini geliştirecek liderlik vasıflarına sahip olmalarını destekleyecek projeler ve etkileşim ortamlarının hayata geçirilmesi gerekmektedir.

TÜSİAD'IN EĞİTİM ALANINDAKİ PROJELERİ (2016-2021)

Eğitimde Çözüm Önerileri Çalıştay Dizisi: TÜSİAD Eğitim Çalışma Grubu ve Eğitim Reform Girişimi (ERG) iş birliğiyle hazırlanan “COVID-19 Etkisinde Türkiye’de Eğitim” raporundan da yola çıkarak, pandemiyle beraber giderek derinleşen eğitimdeki bazı sorun alanlarını okul öncesi eğitim, temel eğitim ve öğretmenler açısından ele alan bir çevrimiçi çalıştay dizisi gerçekleştirildi. Çalıştaylara, kamu, özel sektör ve sivil toplumdan paydaşlar katılım sağladı.

- **“Çocuk Koruma Sisteminde Okulun Rolü: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştay (TÜSİAD-ERG, 22 Kasım 2021)**
- **“Öğretmenlerin Mesleki Kişisel Gelişimlerinde Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştay (TÜSİAD- ÖRAV, 25 Kasım 2021)**
- **Yaygınlaşırken Fırsat Eşitliği ve Kalite: Erken Çocukluk Eğitiminde Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştay (TÜSİAD-AÇEV, 26 Kasım 2021)**

COVID-19 Etkisinde Türkiye’de Eğitim Raporu (TÜSİAD-ERG) (Eylül 2021): Salgının eğitim sistemimiz üzerindeki etkilerini analiz etmek ve bundan sonraki süreçte ne tür önlemlere ihtiyaç duyulduğunu anlamak amacıyla Eğitim Reformu Girişimi (ERG) iş birliği ile “**COVID-19 Etkisinde Türkiye’de Eğitim**” başlıklı durum tespit raporu hazırlandı.

COVID-19 Sürecinde Eğitimde Dönüşüm İçin Zorluklar ve Fırsatlar Webinar Dizisi: TÜSİAD, COVID-19 salgın sürecinin eğitim üzerindeki etkilerini ve salgının getirdiği dönüşümle beraber ortaya çıkan zorlukları ve fırsatları Kasım-Aralık ayında gerçekleştirdiği 3 oturumdan oluşan “COVID-19 Sürecinde Eğitimde Dönüşüm için Zorluklar ve Fırsatlar” başlıklı webinar dizisi ile ele aldı.

- “**COVID-19’un Eğitimin Bileşenlerine Etkilerini Anlamak**” (27 Kasım 2020)
- “**Eğitimde Dönüşüm Alanları ve Gelecek Senaryoları**” (16 Aralık 2020)
- “**Geleceğin Eğitim Ekosistemini Düşünmek**” (23 Aralık 2020)

İşim Gücüm Geleceğim Platformu: Genç profesyonellerin ilgi duydukları alanlardaki çevrimiçi eğitimlerden ücretsiz olarak faydalanmalarına olanak sağlamaktadır. Platformda “Veri Bilimi, Yazılım Geliştirme, Veri Analizi ve Görselleştirme, Bulut Çözümleri, Mobil Uygulama Geliştirme, Yapay Zekâ, Siber Güvenlik” olmak üzere yedi eğitim programı bulunmaktadır. “İşim Gücüm Geleceğim” programı **dört yılda yüz bin kişiyi** aranan uzmanlık alanlarında eğitmeyi hedeflemiştir.

Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerileri Raporu (2019): Dijital dönüşüm ve Dördüncü Sanayi Devriminin işlerin niteliğini ve iş ortamını hızla dönüştürmesi, insan kaynağından beklenen yetkinlik ve becerileri de değiştiriyor. Teknik bilgi kazanımının yanı sıra, gelişmeye açıklık, öz yönetim, açık fikirlilik, yaratıcılık, sorumlu karar alma, iletişim ve ilişki kurabilme gibi sosyal duygusal beceriler giderek önem kazanıyor. Bu gelişmelerden hareketle Boğaziçi Üniversitesi Barış Eğitimi Uygulama Merkezi Akademisyenler tarafından “Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerileri: Yeni Sanayi Devriminin Eşiğinde İş ve Yaşam Yetkinliklerinin Anahtarı” başlıklı bir rapor hazırlandı. Rapor hazırlanma aşamasında odak görüşmeler ve çalıştaylar yapıldı.

ERG Öğretmen Ağı ile TÜSİAD “Düşünme Becerileri” Modülü Projesi (2018-2019): ERG’nin başlatmış olduğu “Öğretmen Ağı” girişimi ile işbirliği olanakları çerçevesinde TÜSİAD projeye içerik ve yaygınlaştırma olarak katkı yapmayı hedefledi. Bu kapsamda öğretmenlerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek ve sınıfta eleştirel düşünme öğretme yetkinliklerini desteklemek amacıyla, veri temelli bir inovasyon süreci uygulamak amaçlandı. “Düşünme Becerileri” (eleştirel düşünme)

konusunda öğretmenlere yönelik eğitim içeriği geliştirme, pedagojik uygulama, etkileşim atölyeleri ve dijital platform oluşturma gibi aktivitelerin yer aldığı bu süreç boyunca, uygulamayı sürekli değerlendirerek işlerliği olan ve öğretmenlerin en çok yarar sağladığı yöntemleri belirlemek ve çıktıları, yaygınlaştırılabilme potansiyeli olan bir destek modeline dönüştürmek hedeflendi. Dijital içerikler oluşturulup öğretmenlerle pilot uygulamalar yapıldı.

“Ne Okusam? Ne Olsam?” Meslek Videoları Projesi: TÜSİAD gençlerin meslek seçimi ve kariyer süreçlerine katkıda bulunmak amacıyla konuyla ilgili paydaş kuruluşlarla iş birliği içerisinde 2013 yılında döneminde “Ne Okusam? Ne Olsam?” başlıklı bir meslek videoları projesi başlatılmıştır. Proje kapsamında, farklı sektörlerden mavi ve beyaz yakalı çalışanlar, girişimciler, yöneticiler, sanatçı ve akademisyenler kendi kariyer hikâyelerini izleyicilere aktarmaktadır. Yaklaşık 2,5 dakikalık bu kısa videolar ile farklı iş alanları ve meslekler tanıtılarak, lise - üniversite öğrencilerinin, iş hayatının başında olan gençlerin ve işini değiştirmeyi düşünen yetişkinlerin kariyer yollarına ışık tutulması hedeflenmektedir. Projede her sektöre dokunmak amaçlanmış ve toplamda 52 meslek videosu yayınlanmıştır. 2018 senesinde projeye 25 yeni video daha eklenerek, odaklanılan sektörler çeşitlendirildi.

“STEM+A Eğitimine Yönelik Çalışmalar: TÜSİAD’ın STEM alanındaki faaliyetleri 2014-2019 döneminde sürdürülmüştür.

- **“TÜSİAD STEM Kiti ve Öğretmen Eğitimi Projesi”:** 2016 yılında başlatılan projedelerlik potansiyeli taşıyan genç fen ve matematik öğretmenlerinin STEM alanında yenilikçi öğrenme ortamlarını tasarlamaları ve uygulamalarını sağlayacak bir öğretmen eğitimi programı geliştirmek amaçlandı. Fen ve matematik ortaokul öğretmenlerine yönelik pilot proje kapsamında STEM kitleri hazırlandı ve yüz yüze eğitimler Bahçeşehir Üniversitesi STEM Merkezi (BAUSTEM) ekibi tarafından gerçekleştirildi (24-25 Aralık 2016).
- **“2023’e Doğru Türkiye’de STEM Gereksinimi” Raporu:** PwC tarafından TÜSİAD iş birliğiyle hazırlanan raporda, STEM alanlarının kritik rolüne değinilerek, yenilikçiliğin temelini oluşturan STEM becerilerinin ekonomik büyüme bakımından taşıdığı öneme dikkat çekildi. Türkiye için STEM alanında duyulan işgücü ihtiyacı hakkında öngörülerde bulunuldu.
- **STEM Günleri:** Mayıs ve Haziran 2017 boyunca Okul-İşletme etkileşimini amaçlayan “STEM Günleri” düzenlenerek firmaların Ar-Ge ve inovasyon merkezlerine ve fabrikalarına ortaokul ve lise öğrencilerinin ziyaretleri sağlandı. Aynı zamanda firmaların STEM alanında çalışan uzmanları okullara konuk konuşmacı oldular.
- **Mesleki ve Teknik Lise Öğretmen Eğitimleri:** “Mesleki ve Teknik Liselerde Sanayi 4.0 için STEM Eğitim Projesi” kapsamında İstanbul Aydın Üniversitesi STEM Merkezi akademisyenleri yürütücülüğünde; mesleki ve teknik liselerde görev yapan fizik, kimya, biyoloji, matematik öğretmenleri ile teknik öğretmenlerin STEM eğitimi ve Sanayi 4.0 bileşenleri ile ilgili yeterlilik ve farkındalıklarının artırılması amaçlandı. Program kapsamında STEM eğitimi verildi ve ayrıca robotik, programlama, sanal ve artırılmış gerçeklik gibi Sanayi 4.0 bileşenleri ile ilgili farkındalık sağlandı.

Yararlanılan TÜSİAD Kaynakları ve Projeleri:

- “Yeni Bir Anlayışla Geleceği İnşa: İnsan, Bilim, Kurumlar”, TÜSİAD (2021)
<https://www.gelecegiinsa.org/gelecegiinsa-rapor.html>
- “COVID-19-19 Etkisinde Türkiye’de Eğitim”, TÜSİAD-ERG (2021).
<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/10820-tusiad-erg-COVID-19-19-etkisinde-turkiye-de-egitim>
- Öğretmenlerin Mesleki ve Kişisel Gelişimlerinde Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştayı, TÜSİAD-ÖRAV (2021).

- Yaygınlaşırken Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştayı, TÜSİAD-AÇEV (2021).
- Çocuk Koruma Sisteminde Okulun Rolü: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştayı, TÜSİAD-ERG, (2021).
- Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerileri: Yeni Sanayi Devriminin Eşiğinde İş ve Yaşam Yetkinliklerinin Anahtarı (2019)
<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/10450-sosyal-ve-duygusal-ogrenme-becerileri>
- TÜSİAD STEM Projesi www.tusiadstem.org
- ERG işbirliğiyle Düşünme Becerileri Programı
https://www.ogretmenagi.org/temel_dusunme_becerileri_iok
- “2023’e Doğru Türkiye’de STEM İstihdamı Gereksimi”, TÜSİAD-PwC (2017)
<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/9735-2023-e-dog-ru-tu-rkiye-de-stem-gereksinimi>
- “Türkiye’nin Sanayide Dijital Dönüşüm Yetkinliği”, TÜSİAD-BCG (2017)
<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/9864-tusiad-bcg-turkiye-nin-sanayide-dijital-donusum-yetkinligi>
- “2017-2019 Orta Vadeli Program Ve 2017 Yılı Programından Seçilen Eğitim Hedefleri Hakkında TÜSİAD Görüş Belgesi” (2017) <https://tusiad.org/tr/egitim-cg/item/9655-2017-2019-orta-vadeli-program-ve-2017-yili-programindan-secilen-egitim-hedefleri-hakkinda-tusiad-gorus-belgesi>
- “STEM Alanında Eğitim Almış İşgücüne Yönelik Talep ve Beklentiler Araştırması”, TÜSİAD (2014).<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/8054-stem-alaninda-egitim-almis-iscucune-yonelik-talep-ve-beklentiler-arastirmasi>
- "PISA 2012 Değerlendirmesi: Türkiye için Veriye Dayalı Eğitim Reformu Önerileri", TÜSİAD (2014) <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/7429-pisa-2012-degerlendirmesi-turkiye-icin-veriye-dayali-egitim-reformu-onerileri-politika-dokumani>
- “Okulda Üniversite: Türkiye’de Öğretmen Eğitimini Yeniden Yapılandırmak için Bir Model Önerisi”, TÜSİAD (2013). <http://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/7344-okulda-universite-turkiyede-ogretmen-egitimini-yeniden-yapilandirmak-icin-bir-model-onerisi>
- “2050’ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Eğitim Sistemine Bakış”, TÜSİAD-UNFPA (2010)
<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/5188-2050ye-dogru-nufusbilim-ve-yonetim-egitim-sistemine-bakis>

- “Türkiye’de Yükseköğretim: Eğilimler, Sorunlar ve Fırsatlar”, TÜSİAD (2008)
<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/1953-turkiyede-yuksekogretim-egilimler-sorunlar-ve-firsatlar>
- “Doğru Başlangıç: Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim”, TÜSİAD (2005).
<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/333-dogru-baslangic-turkiyede-okul-oncesi-egitim>
- "İş ve Özel Yaşam Dengesi Yolunda Çocuk Bakım ve Eğitim Hizmetlerinin (Kreşlerin) Yaygınlaştırılması" TÜSİAD, AÇEV ve PwC (2019)
<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/10255-is-ve-ozel-yasam-dengesi-yolunda-cocuk-bakim-ve-egitim-kurumlarinin-yayginlastirilmesi>